

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА».

Серія: «Економічні науки»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL «INTERNAUKA».

Series: «Economic sciences»

ISSN 2520-2294 (print)
ISSN 2709-5444 (online)

№ 8 (88) / 2024
2 ТОМ

**МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ
«ІНТЕРНАУКА».**

Серія: «Економічні науки»

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL
«INTERNAUKA».**

Series: «Economic sciences»

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

*Свідоцтво
про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
КВ № 22443-12343Р*

№ 8 (88)

2 том

Київ 2024

Повний бібліографічний опис всіх статей Міжнародного наукового журналу «Інтернаука». Серія: «Економічні науки» представлено в: **Index Copernicus International (ICI); Polish Scholarly Bibliography; ResearchBib; Наукова періодика України.**

Журнал зареєстровано в міжнародних каталогах наукових видань та наукометричних базах даних: Index Copernicus International (ICI); Polish Scholarly Bibliography; ResearchBib; Ulrichsweb Global Serials Directory; Google Scholar; Наукова періодика України; Bielefeld Academic Search Engine (BASE); Electronic Journals Library; Open J-Gate; Academic keys; Staats- und Universitätsbibliothek Hamburg Carl von Ossietzky.

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

Видання включене до Переліку наукових фахових видань МОН України (категорія «Б»)
Наказ МОН України № 1643 від 28.12.2019

Спеціальності:

051 Економіка

071 Облік і оподаткування

072 Фінанси, банківська справа та страхування

073 Менеджмент

075 Маркетинг

076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

241 Готельно-ресторанна справа

281 Публічне управління та адміністрування

292 Міжнародні економічні відносини

Засновники:

1. Київський кооперативний інститут бізнесу і права.
2. Приватна установа «Науково-дослідний інститут публічного права».
3. Громадська організація «Міжнародна академія освіти і науки».
4. Товариство з обмеженою відповідальністю «Фінансова Рада України».

У журналі опубліковані наукові статті з актуальних проблем економічної науки.

Для наукових працівників, викладачів, студентів економічних спеціальностей, працівників фінансово-кредитних установ та підприємницьких структур й інших зацікавлених осіб.

Матеріали публікуються мовою оригіналу в авторській редакції.

Редакція не завжди поділяє думки і погляди автора. Відповідальність за достовірність фактів, імен, географічних назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

У відповідності із Законом України «Про авторське право і суміжні права», при використанні наукових ідей і матеріалів цієї збірки, посилання на авторів та видання є обов'язковими.

© Автори статей, 2024

© Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».

Серія: «Економічні науки», 2024

ISSN 2520-2294 = Internauka. Seria: Ekonomičeskie nauki (Kiev)/Meždunarodnyj naučnyj žurnal "Internauka". Seria: Ekonomičeskie nauki

ЗМІСТ

МЕНЕДЖМЕНТ

- Василиха Наталія Василівна, Індус Катерина Петрівна**
БІЗНЕС-ПРОЦЕСИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ТЕХНОЛОГІЧНИЙ
ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ..... 9
- Древнов Іван Дмитрович**
ОЦІНКА РИЗИКІВ В УПРАВЛІННІ ПОРТФЕЛЕМ ПРОЕКТІВ В УМОВАХ ВИСОКОЇ
НЕВИЗНАЧЕНОСТІ В ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОМУ БІЗНЕСІ..... 16
- Корнейко Олександр Миколайович**
ЦИФРОВЕ ЛІДЕРСТВО В ЕПОХУ ІННОВАЦІЙ: ПІДХОДИ ДО РОЗУМІННЯ ТА КЛЮЧОВІ
ЕЛЕМЕНТИ ЕКОСИСТЕМИ 23
- Ляшенко-Щербакова Валерія Валеріївна**
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ФАРМАЦЕВТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ 32
- Устименко Олег Олександрович**
СТРУКТУРА КОНКУРЕНЦІЇ НА МІЖНАРОДНОМУ РИНКУ ІТ АУТСОРСИНГУ 39

МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

- Завгородня Єлизавета Олександрівна, Мельник Тетяна Миколаївна**
ФАКТОРИ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ІТ-СЕКТОРУ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ..... 51
- Кузьмін Олег Євгенович, Оліховський Віталій Степанович**
ІМПОРТНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ: ПРОГНОЗУВАННЯ, МАТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ
ТА ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ 67
- Шамідзаде Ага Карім Абульфаз огли**
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ГАСТРОНОМІЧНОГО ТУРИЗМУ 76

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

- Алі Аль Ходжодж, Безверхий Костянтин Вікторович,
Сафван Аль Салайме, Коваленко Дмитро Іванович**
ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІКИ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ В ПРОЦЕСІ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ:
ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕЯКИХ ЙОГО ПРОБЛЕМ І ТЕНДЕНЦІЙ..... 84
- Балай Наталія Олексіївна**
ВИКОРИСТАННЯ DIGITAL-АНАЛІЗУ В КІБЕРСПОРТІ (ESPORT) 96

Дерій Василь Антонович, Шара Євгенія Юріївна, Слесар Тетяна Миколаївна
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ПІДРЯДНИКАМИ..... 103

Коршикова Рената Сергіївна, Бірюк Олена Григорівна
ВІДОБРАЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ВИТРАТИ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ЗВІТНОСТІ
З МЕТОЮ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА 114

Кучерявий Артем Олександрович
ІНСТИТУЦІОНАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ:
АНАЛІЗ РОЗКРИТТЯ В ЛІТЕРАТУРІ 123

Олійник Орест Іванович, Лапішко Марія Львівна
НЕОБХІДНІСТЬ РЕФОРМУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙНИ 131

Татенко Назар Юрійович, Назарова Каріна Олександрівна
ТРАНСФОРМАЦІЯ КЛАСИФІКАЦІЇ АУДИТУ ОПОДАТКУВАННЯ ВЕЛИКИХ
ПІДПРИЄМСТВ 142

Шостак Інна Володимирівна, Швагер Андрій Вікторович
ОГЛЯД МІЖНАРОДНИХ ПІДХОДІВ ДО СТАНДАРТИЗАЦІЇ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ
ЗІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 149

ПІДПРИЄМНИЦТВО, ТОРГІВЛЯ ТА БІРЖОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

Шкода Мар'яна Сергіївна
ІНТЕРАКТИВНІ ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЇ
АДАПТАЦІЇ ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ..... 155

ФІНАНСИ, БАНКІВСЬКА СПРАВА ТА СТРАХУВАННЯ

**Вдовенко Лариса Олександрівна, Черненко Ольга Сергіївна,
Лісовська Вероніка Юріївна**
ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ СТРАХОВИКІВ В УМОВАХ РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ..... 163

**Вовк Євгеній Олександрович, Щеглюк Максим Сергійович,
Туролев Гліб Олександрович, Кундзіч Володимир Володимирович**
ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ВБУДОВАНИХ DIGITAL FINTECH ТЕХНОЛОГІЙ
В ЕКОСИСТЕМІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ..... 170

Гребенюк Наталя Олександрівна, Бакланова Анастасія Олексіївна
УКРАЇНСЬКИЙ ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОСТІР НА ШЛЯХУ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСКУ
БІЗНЕС СПІЛЬНОТУ..... 179

Ковова Ірина Сергіївна, Колумбет Олена Петрівна
СТРАХУВАННЯ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ УКРАЇНИ ... 190

Любкіна Олена Вікторівна, Тараба Віктор Сергійович
РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ТЕХНІЧНОГО АНАЛІЗУ ДЛЯ ІНДЕКСУ UX В УМОВАХ ВІЙНИ
ПОРІВНЯНО З ДОВОЄННИМ ПЕРІОДОМ НА ПРИКЛАДІ МЕТОДУ ПЕРЕТИНУ
ПЛИННИХ СЕРЕДНІХ ТА ЦІНИ..... 198

Самофал Євген Володимирович
МОДЕЛІ ОЦІНКИ АКЦІЙ НА ОСНОВІ ДОХІДНОГО ТА ПОРІВНЯЛЬНОГО ПІДХОДІВ..... 212

**Смирна Ольга Володимирівна, Васильчук Ірина Петрівна,
Садовенко Марина Михайлівна, Супрун Наталія Вікторівна**
СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ НЕДЕРЖАВНИХ ПЕНСІЙНИХ ФОНДІВ В УКРАЇНІ 220

Редакція:

Головний редактор: **Камінська Тетяна Григорівна** — доктор економічних наук, професор, в.о. ректора Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

Бардаш Сергій Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Безверхий Костянтин Вікторович — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансового аналізу та аудиту Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Белялов Талят Енверович — доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри підприємництва та бізнесу Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна)

Гринько Алла Павлівна — доктор економічних наук, професор, декан факультету менеджменту Харківського державного університету харчування та торгівлі (Харків, Україна)

Дмитренко Ірина Миколаївна — доктор економічних наук, доцент, професор Національного центру обліку та аудиту Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)

Зось-Кіор Микола Валерійович — доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри менеджменту і логістики Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка (Полтава, Україна)

Ільїн Валерій Юрійович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку, контролю та оподаткування агробізнесу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана» (Київ, Україна)

Клочан В'ячеслав Васильович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу Миколаївського національного аграрного університету (Миколаїв, Україна)

Красноручький Олексій Олександрович — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка (Харків, Україна)

Курило Людмила Ізидорівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри маркетингу та управління бізнесом Національного університету «Києво-Могилянська академія» (Київ, Україна)

Левицька Світлана Олексіївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і аудиту Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

Назаренко Інна Миколаївна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри економічного контролю та аудиту Сумського національного університету (Суми, Україна)

Олійник-Данн Олена Олександрівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Охріменко Ігор Віталійович — доктор економічних наук, професор, проректор з навчальної та наукової роботи Київського кооперативного інституту бізнесу і права (Київ, Україна)

Паска Ігор Миколайович — доктор економічних наук, професор, декан економічного факультету Білоцерківського національного аграрного університету (Біла Церква, Україна)

Русіна Юлія Олександрівна — кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна)

Скриньковський Руслан Миколайович — кандидат економічних наук, професор, професор кафедри економіки підприємств та інформаційних технологій Закладу вищої освіти «Львівський університет бізнесу та права» (Львів, Україна)

Сопко Валерія Василівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку та оподаткування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Танклевська Наталія Станіславівна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та фінансів Херсонського державного аграрного університету (Херсон, Україна)

Тарасенко Ірина Олексіївна — доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки Київського національного університету технологій та дизайну (Київ, Україна)

Токар Володимир Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри інженерії програмного забезпечення та кібербезпеки Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Фоміна Олена Володимирівна — доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

CONTENTS

MANAGEMENT

- Vasylykha Nataliya, Indus Kateryna**
BUSINESS PROCESSES IN ENTERPRISE ACTIVITIES AS A TECHNOLOGICAL
MANAGEMENT TOOL..... 9
- Drevnov Ivan**
ASSESSMENT OF RISKS IN PROJECT PORTFOLIO MANAGEMENT IN CONDITIONS
OF HIGH UNCERTAINTY IN INTELLECTUAL BUSINESS..... 16
- Korneiko Oleksandr**
DIGITAL LEADERSHIP IN THE AGE OF INNOVATION: APPROACHES TO UNDERSTANDING
AND KEY ELEMENTS OF THE ECOSYSTEM 23
- Liashenko-Shcherbakova Valeria**
CONCEPTUAL APPROACHES TO THE IMPROVING EFFICIENCY IN PHARMACEUTICAL
ENTERPRISES 32
- Ustymenko Oleh**
THE STRUCTURE OF COMPETITION IN THE INTERNATIONAL IT OUTSOURCING MARKET... 39

INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS

- Zavhorodnya Elizaveta, Melnyk Tetyana**
FACTORS AFFECTING INTERNATIONAL COMPETITIVENESS OF ICT SECTOR
OF THE NATIONAL ECONOMY..... 51
- Kuzmin Oleh, Olikhovskyy Vitaliy**
IMPORT ACTIVITY IN UKRAINE: FORECASTING, MATRIX MODELLING AND
GOVERNMENT REGULATION 67
- Shamidzade Agha Karim Abulfaz**
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF GASTRONOMY TOURISM 76

ACCOUNTING AND TAXATION

- Ali Al Hojjoj, Bezverkhyi Kostiantyn, Safwan Al Salaimeh, Kovalenko Dmytro**
APPLYING BUSINESS INTELLIGENCE TECHNIQUES IN THE PROCESS OF ECONOMIC
ANALYSIS: STUDYING SOME OF ITS PROBLEMS AND TREND..... 84
- Balai Nataliia**
USING DIGITAL ANALYSIS IN ESPORTS..... 96
- Derii Vasyl, Shara Yevheniia, Sliesar Tetiana**
FEATURES OF ACCOUNTING OF OBLIGATIONS ACCORDING TO CALCULATIONS
WITH CONTRACTORS 103

Korshykova Renata, Biriuk Olena DISPLAY OF INFORMATION ABOUT COSTS IN THE MANAGEMENT REPORTING FOR THE PURPOSE OF ASSESSING THE ENTERPRISE'S ECONOMIC SECURITY	114
Kucheriavyi Artem INSTITUTIONAL PROVISION FOR THE REGULATION OF VIRTUAL ASSETS: LITERATURE ANALYSIS	123
Oliinyk Orest, Lapishko Mariia THE NEED TO REFORM THE TAX SYSTEM OF UKRAINE AFTER THE WAR	131
Tatenko Nazar, Nazarova Karina TRANSFORMATION OF THE TAXATION AUDIT CLASSIFICATION FOR LARGE ENTERPRISES	142
Shostak Inna, Shvaher Andriy OVERVIEW OF INTERNATIONAL APPROACHES TO THE STANDARDIZATION OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT REPORTING	149
ENTREPRENEURSHIP, TRADE AND EXCHANGE ACTIVITIES	
Shkoda Mariana INTERACTIVE EDUCATIONAL PLATFORMS AS A TOOL FOR SOCIAL AND PROFESSIONAL ADAPTATION OF WAR VETERANS.....	155
FINANCE, BANKING AND INSURANCE	
Vdovenko Larysa, Chernenko Olha, Lisovska Veronika FINANCIAL CAPACITY OF INSURERS UNDER THE CONDITIONS OF TODAY'S REALITIES	163
Vovk Ievgenii, Shchehliuk Maksym, Tuolyev Glib, Kundzich Volodymyr INNOVATIVE DEVELOPMENT OF EMBEDDED DIGITAL FINTECH TECHNOLOGIES IN THE FINANCIAL MARKET ECOSYSTEM	170
Grebeniuk Natalia, Baklanova Anastasiia THE UKRAINIAN INVESTMENT ENVIRONMENT IS ON THE PATH OF INTEGRATION INTO THE EUROPEAN BUSINESS COMMUNITY	179
Kovova Iryna, Kolumbet Olena INSURANCE IN THE SYSTEM OF INTERNATIONAL ROAD TRANSPORTATION OF UKRAINE .	190
Liubkina Olena, Taraba Viktor THE PERFORMANCE OF TECHNICAL ANALYSIS FOR THE UX INDEX IN WAR CONDITIONS COMPARED WITH THE PRE-WAR PERIOD USING THE PRICE AVERAGE CROSSOVER	198
Samofal Yevhen STOCK VALUATION MODELS BASED ON INCOME AND COMPARATIVE APPROACHES	212
Smyrna Olha, Vasylchuk Iryna, Sadovenko Maryna, Suprun Nataliia CONDITION AND PROSPECTS OF NON-STATE PENSION FUNDS IN UKRAINE	220

Фінанси, банківська справа та страхування

УДК 368:336.02

Вдовенко Лариса Олександрівна

доктор економічних наук, професор

Вінницький національний аграрний університет

Vdovenko Larysa

Doctor of Economics, Professor

Vinnitsa National Agrarian University

ORCID: 0000-0002-6283-2385

Черненко Ольга Сергіївна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник

Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Chernenko Olha

Candidate of Economic Sciences, Senior Researcher

National Scientific Center "Institute of Agrarian Economy"

ORCID: 0000-0001-5727-3139

Лісовська Вероніка Юріївна

магістр

Вінницького національного аграрного університету

Lisovska Veronika

M.Sc

Vinnitsa National Agrarian University

ФІНАНСОВА СПРОМОЖНІСТЬ СТРАХОВИКІВ В УМОВАХ

РЕАЛІЙ СЬОГОДЕННЯ

FINANCIAL CAPACITY OF INSURERS UNDER THE CONDITIONS

OF TODAY'S REALITIES

Анотація. Вступ. В умовах реалій сьогодення страховий ринок України функціонує за нестабільного економічного середовища, що позначилось на зниженні активності страховиків, загостренні конкуренції між ними та відображається на їх фінансовій спроможності та взаємовідносинах із споживачами страхових послуг.

Мета. Метою дослідження є оцінка діяльності страховиків та виявлення проблем страхової діяльності в умовах реалій сьогодення..

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: нормативно-правове забезпечення регулювання діяльності страхових компаній; праці дослідників у сфері страхових відносин та огляд страхового ринку України. В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: теоретичного узагальнення та групування; аналізу та синтезу; логічного узагальнення результатів.

Результати. У науковій статті проаналізовано сучасний стан страхового ринку України, визначено рейтинг страхових компаній за основними показниками, окреслено існуючі проблеми в їх діяльності. Зроблено висновки, що нестабільне економічне середовище функціонування негативно позначається на фінансовій спроможності страховиків, тому конкурентоспроможними залишаються ініціативні на запровадження новітніх страхових продуктів із прийнятною ціновою політикою.

Перспективи. В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на результативній діяльності страховиків на ринку за рахунок ефективного використання власних коштів, зростання обсягу зібраних страхових премій та загалом підвищення довіри населення в післявоєнний період відновлення економіки та страхового ринку зокрема.

Ключові слова: страхування, страховики, страхова діяльність, страховий ринок, страхові виплати, страхова премія, фінансова спроможність.

Summary. *Introduction. In the conditions of real formation, the insurance market of Ukraine functions in an unstable economic environment, which affected the decrease in the activity of insurers, intensified competition between them and reflected in their financial efficiency and relationships with consumers of insurance services.*

Goal. The purpose of the study is to evaluate the activity of insurers and identify the problems of insurance activity in the conditions of today's realities.

Materials and methods. The research materials are: normative and legal support for the regulation of the activities of insurance companies; the work of researchers in the field of insurance relations and an overview of the insurance market of Ukraine. The following scientific methods were used in the research process: theoretical generalization and grouping; analysis and synthesis; logical generalization of the results.

The results. The scientific article analyzes the current state of the insurance market of Ukraine, determines the rating of insurance companies according to the main indicators, and identifies existing problems in their activities. It was concluded that the unstable functioning of the economic environment has a negative impact on the financial efficiency of insurers, therefore, initiatives to introduce the latest insurance products with an accepted pricing policy remain competitive.

Prospects. In further scientific research, it is proposed to focus attention on the results of the activities of insurers due to the effective use of their own funds, an increase in the volume of collected insurance premiums and, in general, an increase in the confidence of the public market in the post-war period of recovery of the economy and the insurance market.

Key words: *insurance, insurers, insurance activity, insurance market, insurance payments, insurance premium, financial capacity.*

Постановка проблеми. В умовах економічних викликів сьогодення зростає роль та значення інституту страхування як основи страхового захисту інтересів економічних суб'єктів ринку. Страховий ринок України функціонує в умовах нестабільного економічного середовища, що має безпосередній вплив на фінансову спроможність страховиків та їх відносини із споживачами страхових послуг.

Саме для цього необхідно організувати максимально ефективне функціонування страхового ринку, який є важливим складником фінансово-економічної безпеки і сфокусований на своєчасне виявлення і запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам, забезпечення захисту фінансових інтересів та зростання добробуту держави [1, с. 123].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми страхування та страхового ринку висвітлюють в своїх працях вітчизняні вчені: Базилевич В. Д. [2] розглядає актуальні проблеми теорії та практики страхування в умовах ринкової економіки: зосереджується на основних видах страхування, проблемах страхування інвестицій, розглядає систему показників ефективності діяльності страховиків; Журавка О. С. [3] розглядає актуальні питання процесу управління страховим портфелем вітчизняних страхових компаній в умовах динамічного та непередбачуваного економічного середовища; Клапків Ю. М. [4] висвітлює нові підходи до обґрунтування теоретико-методологічних засад формування ринку страхових послуг; Осадець С. С. [5] з позицій теорії і практики страхової справи в умовах ринкової економіки і з урахуванням специфіки її формування в Україні розглядає значний комплекс питань, пов'язаних із функціонуванням страхового ринку та інші. Разом з тим, актуальним залишається питання забезпечення фінансової спроможності страховиків в цих складних умовах для економіки країни та активізації страхової діяльності в перспективі.

Постановка завдання. Метою статті є оцінка діяльності страховиків

та виявлення проблем страхової діяльності в умовах реалій сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основу системи правового регулювання страхової діяльності становить Закон України «Про страхування» [6], який визначив принципи державної монополізації та державного нагляду за страховою діяльністю. Відповідно до ст. 1 Закону України «Про страхування» [6], страхування – вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів. Під страховою діяльністю потрібно розуміти врегульовану нормами права господарську діяльність страховиків з надання страхових послуг за рахунок сформованих страхових фондів, що здійснюється на підставі ліцензії, як правило, з метою отримання прибутку.

Ефективність діяльності страхової компанії істотно залежить від його здатності всесторонньо оцінювати та здійснювати цілеспрямоване планування своїх економічних показників. Для якісного виконання таких функцій використання вже існуючих методів не завжди є достатнім, через їх загальність, складність, необхідність адаптації, а також постійних змін, зокрема, у зв'язку з динамічністю зовнішнього середовища. Ефективність діяльності будь-якої страхової компанії та його економічне становище обумовлюється результатами її діяльності, а стабільний фінансовий стан – наявністю необхідних фінансових ресурсів (капіталу), ефективного їх використання для забезпечення нормальної комерційної діяльності [7].

Нестабільне економічне середовище функціонування фінансових установ в умовах воєнного стану в Україні позначилось і на діяльності страховиків зниженням їх активності через загострення конкурентного

середовища та погіршення соціально-економічного становища населення. Аналізуючи діяльність страхового ринку України, слід відмітити тенденцію скорочення кількості страхових компаній більш як в 3 рази (з 284 в 2018 р. до 86 в 2023 р.), що пов'язано із високою конкуренцією та посиленням нагляду з боку регулятора (рис. 1).

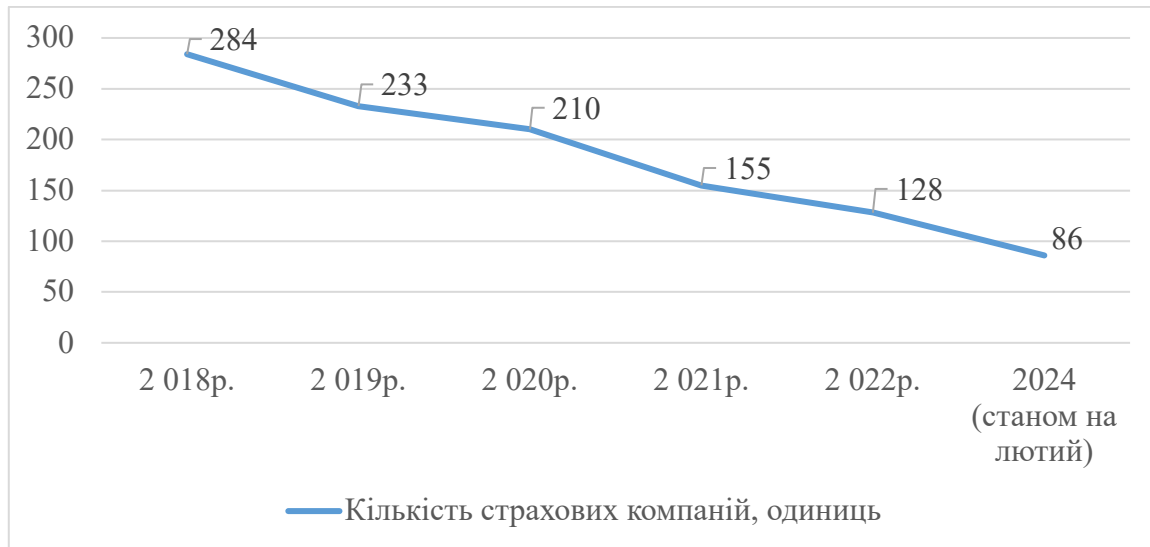

Рис. 1. Динаміка кількості страховиків в Україні

Джерело: побудовано на основі даних [8]

Аналіз діяльності страховиків до повномасштабного вторгнення росії показав наступне.

У IV кварталі 2021 року страхування життя помірно зростало: обсяги зібраних страхових премій та активів збільшилися, а обсяги виплат збільшилися майже на 20%. За результатами кварталу діяльність страховиків життя була прибутковою, вони активно інвестували, переважно в державні цінні папери. Попри збиток в останні три місяці, ризикове страхування залишилося прибутковим за результатами 2021 року. Ризикові страховики зменшили резерви, тому коефіцієнти збитковості та ефективності діяльності знизилися. Впродовж IV кварталу 2021 р. обсяги активів, валових премій і виплат ризикового страхування – зменшилися, переважно через неподання звітності низкою установ та виключення з реєстру. Частка страхових премій із добровільного

страхування зросла за квартал із 70% до 76%. Автострахування (КАСКО, ОСЦПВ і "Зелена картка") та особисте страхування (медичне та життя) традиційно були найбільшими за обсягом отриманих премій...Помірне зниження збитковості обов'язкових видів страхування відбулося за рахунок зменшення резервів. Страховики життя нарощували інвестиційні доходи впродовж усього 2021 року. Доходи від інвестування в державні цінні папери надалі зростали, тоді як доходи від депозитів суттєво зменшилися й становили 0,5% від страхових резервів. Станом на 01 січня 2022 року принаймні один із двох нормативів платоспроможності порушували лише чотири страховики [9].

Повномасштабне вторгнення росії наприкінці лютого значно ускладнило умови роботи надавачів небанківських фінансових послуг. Фінансова спроможність страховиків в умовах реалій сьогодення залежить від якості та структури їх активів і запасу капіталу у період до повномасштабного вторгнення.

Динаміка обсягів активів страховиків на ринку страхових послуг засвідчила зростання в 1,2 рази обсягів активів страхових компаній (з 63493 млн грн. 2018 р. до 74300 млн грн в 2023 р.) (рис. 2).

Успішна діяльність страховиків на страховому ринку залежить від ефективного використання власних коштів, зростання обсягу зібраних страхових премій за рахунок підвищення довіри до них та зміцнення їх фінансової спроможності.

Оцінюючи показники діяльності страховиків впродовж 2018-2023 рр. слід відмітити, що кількість укладених договорів в 1,7 рази зросла впродовж 2018-2021 рр. (з 77495 тис. до 131652 тис.), в подальшому спостерігаємо їх скорочення (з 131562 тис. в 2021 р. до 73353 тис. в 2023 р.) в 1,8 рази. Щодо валових страхових премій страховиків: в 2023 р. їх обсяг зменшився в 1,4 рази і становив 34141 млн грн. Валові страхові виплати за цей же період відповідно скоротились в 1,1 рази і в 2023 р.

становили 12027 млн грн. [8].

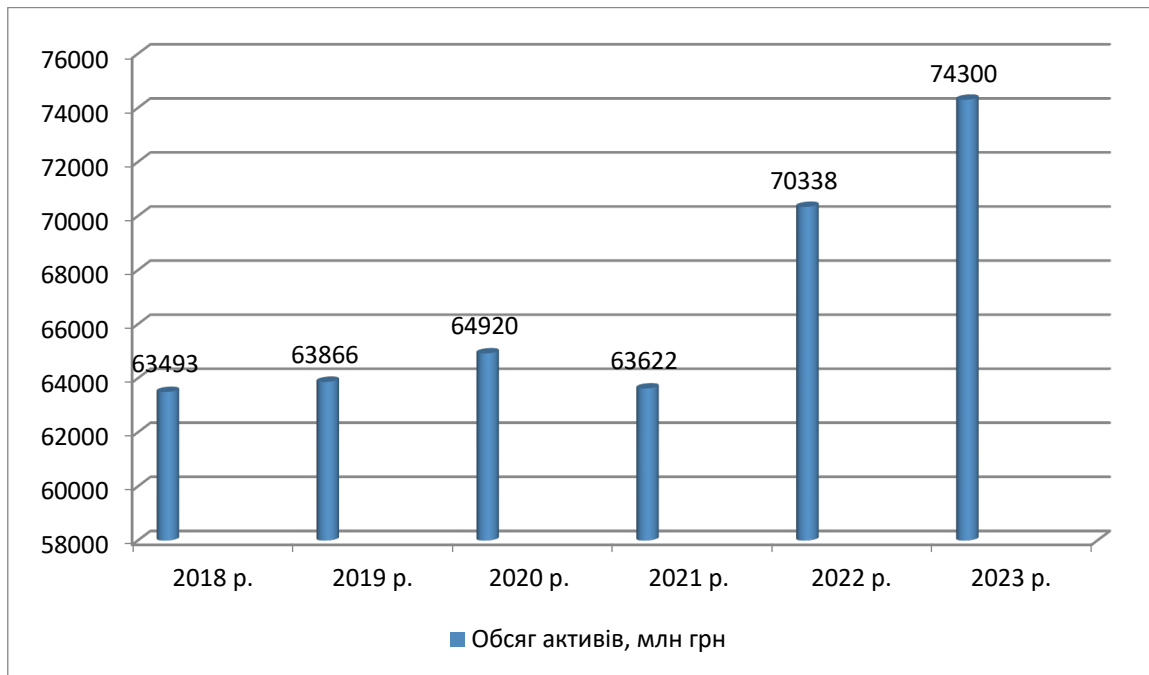

Рис. 2. Динаміка обсягів активів страховиків в Україні

Джерело: побудовано на основі [10]

Ризикові страховики у 2023 році були операційно прибутковими: їхній прибуток становив 1,9 млрд грн, що забезпечило рентабельність капіталу на рівні 10%. Це майже в півтора раза нижче, ніж у 2022 році, але вдвічі вище, ніж у 2021 році. Страховики життя завершили рік з прибутком 500 млн грн завдяки інвестиційному доходу. Найпопулярнішими видами страхування залишаються: КАСКО, ОСАЦВ, добровільне медичне страхування, Зелена карта та накопичувальне страхування життя. Виплати за основними видами страхування майже не змінилися. Авто- (КАСКО, ОСЦПВ і “Зелена картка”) та особисте страхування (медичне, життя) надалі формують близько 80% премій та 90% виплат [10].

Обсяг активів ризикових страховиків у IV кварталі залишився незмінним, а за весь 2023 рік зріс лише на 1%. Активи страховиків життя зросли на 4% за квартал і на 17% упродовж року. Валові премії з ризикового страхування упродовж останнього кварталу 2023 року зменшилися порівняно з III кварталом на 2%, однак зросли на 17%

порівняно з показниками відповідного кварталу рік тому. Премії зі страхування життя значно зросли як за квартал, так і протягом року: на 22% та 19% відповідно. Лідерство за обсягом страхових премій серед інших ризикових видів зберегли автомобільні види страхування (КАСКО, ОСЦПВ, "Зелена картка"). На 40% за рік зросли валові премії зі страхування майна та вогневих ризиків, водночас цей продукт досі не відновився після падіння у 2022 році. Ризикові страховики у 2023 році були операційно прибутковими: їхній прибуток становив 1,9 млрд грн, що забезпечило рентабельність капіталу на рівні 10%. Це майже в півтора раза нижче, ніж у 2022 році, але вдвічі вище, ніж у 2021 році. Страховики життя завершили рік з прибутком 0,5 млрд грн завдяки інвестиційному доходу, рентабельність капіталу становить 19%. Кількість страховиків – порушників нормативів наприкінці 2023 року знизилася до 5 компаній, однак їх частка в активах страховиків зросла до 8% [11].

Збереження високої частки премій страхових компаній у структурі доданої вартості фінансового сектору визначається довірою до фінансових посередників, відновлення якої є вагомим завданням страховиків.

Однією з умов відновлення довіри до страхового ринку є дотримання страховиками нормативів фінансової стійкості та платоспроможності як запоруки виконання своїх зобов'язань перед споживачами страхових послуг [12, с. 229].

Оцінюючи рейтинг показників страховиків України (за 12 місяців 2023 року) можна зробити висновки, що за страховими виплатами, чистими преміями, страховими резервами, активами, власним капіталом та фінансовим результатом в ТОП-10 входять такі страхові компанії як: УСГ, ARX, УНІКА, ТАС СГ, ІНГО, Арсенал страхування, ВУСО, PZU Україна, Universalna, Княжа. Серед страхових компаній лідирує 1 місце в рейтингу за більшістю показників (чистими преміями, страховими резервами, активами, власним капіталом) та 2 місце за страховими

виплатами та фінансовим результатом займає страхова компанія ARX. Проте за рівнем виплат до рейтингу ТОП-10 аналізуємих страхових компаній України входять лише УСГ, УНІКА, Арсенал страхування. Рівень виплат в ТОП-10 страхових компаній коливається від 31,83% (КНЯЖА) до 50,33% (УСГ) (таблиця 1).

На перспективу діяльність страховиків має бути спрямована на забезпечення фінансової спроможності та створення надійного іміджу установи серед споживачів страхових послуг, враховуючи ризики діяльності в умовах реалій сьогодення.

В період воєнного стану страховики стикаються із значними проблемами у своїй діяльності: неможливістю працювати в регіонах активних бойових дій, погіршенням платоспроможності клієнтів, відчутним звуженням сегменту страхування життя, уповільнення темпів нарощення обсягів страхових капіталів, страхових резервів та зниженням їх фінансової стійкості.

Проблемними є «питання переміщення персоналу та організації роботи віддалено, розірвання договорів або відтермінування платежів. Ці фактори негативно вплинули на стан страхового ринку загалом, спричинивши зменшення кількості надходжень премій, руйнування об'єктів нерухомості та ускладнення виїзду на місця страхових випадків, особливо у контексті активних бойових дій. Проте досвід, набутий під час пандемії COVID-19, дозволив швидко перейти до режиму онлайн та використати рекомендації Національного банку України щодо спрощення процедур врегулювання страхових випадків. Це дало можливість налагодити діяльність і продовжувати працювати в надскладних умовах воєнного стану» [10].

Таблиця 1

Місце в рейтингу страхових компаній України за показниками діяльності (за 12 місяців 2023 року)

Страховики	Страхові виплати		Чисті премії		Рівень виплат		Страхові резерви		Активи		Власний капітал		Фінансовий результат	
	Рейтинг	Тис. грн.	Рейтинг	Тис. грн	Рейтинг	%	Рейтинг	Тис. грн	Рейтинг	Тис. грн	Рейтинг	Тис. грн	Рейтинг	Тис. грн
УСГ	1	1477781,2	7	2035 971	2	50,33	3	2066 907	5	2729 473	9	597 576	в.д.	в.д.
ARX	2	1384577,3	1	3592976	17	37,50	1	2917 653	1	5646 559	1	2080 247	2	388 098
УНІКА	3	1377655,7	3	3036 878	9	42,87	5	1861 956	3	3839 799	2	1689 098	1	427513
ТАС СГ	4	1341251,9	2	3401 780	14	37,89	2	2632 386	2	3908 101	5	904 876	8	76178
ІНГО	5	1136502,0	5	2196264	10	42,49	4	1952 938	4	3678 012	3	1191 108	3	232 540
АРСЕНАЛ СТРАХУ-ВАННЯ	6	979183,0	6	2184 584	9	42,16	7	1466 313	8	2455 475	7	712 891	5	132407
ВУСО	7	972699,8	4	2473 141	18	36,33	10	1004 967	9	1748 129	8	634 114	13	44048
PZU УКРАЇНА	8	701413,1	9	1815 815	16	37,53	6	1518 236	6	2718 266	4	968 114	12	46489
UNIVERSALNA	9	700220,0	8	1890 978	21	34,92	14	599 947	11	1471 317	6	755 312	4	136 378
КНЯЖА	10	634158,8	11	1294 093	27	31,83	8	1465 235	7	2688 404	12	467 792	9	71719
Оранта	11	523799,2	10	1498 656	23	34,33	9	1030 695	10	1651 171	10	522 876	7	82423

Джерело: сформовано на основі [13]

Вважаємо, що розвиток страхового ринку в Україні та підвищення довіри населення до страховиків залежить від політики, способів та регуляторних важелів держави щодо підтримки сфери страхових послуг.

Діяльність фінансових установ в умовах воєнного стану вимагає з боку Національного банку України контролю за дотриманням страховиками вимог належного та своєчасного розкриття інформації про фінансовий стан, обов'язкових фінансових нормативів, а також належним виконанням страховиками зобов'язань за укладеними договорами страхування. Останніми роками страховики знаходяться в періоді підготовки до змін, пов'язаних із забезпеченням платоспроможності, стійкості, конкурентоспроможності ринку та належного захисту прав споживачів страхових послуг.

Зміни на страховому ринку торкнуться законодавства щодо імплементації провідних директив Європейського Союзу. Нині запроваджено Національним банком України: прозорі структури власності страховиків та фінансової спроможності їхніх власників, посилено вимоги до активів страховиків, здійснено перехід страховиків на новий стандарт обліку страхових контрактів, що сприятиме якісному відображенню ними результатів діяльності у фінансовій звітності.

Функціонування страховиків у складних реаліях сьогодення вимагає ініціативності у запровадженні новітніх страхових продуктів актуальних до вимог часу. Вони мають бути своєчасними та цікавими потенційним споживачам, а запропоновані тарифи – економічно обґрунтованими та прийнятними для споживачів страхових послуг. Враховуючи сучасні виклики, пов'язані із воєнним станом в Україні, страховики можуть зацікавлювати програмами страхування, що покривають військові ризики: страхування житла; страхування дітей від нещасних випадків, зокрема, внаслідок війни; страхування медиків, волонтерів, водіїв, журналістів та представників загонів добровільної територіальної оборони тощо.

На страховому ринку залишаться ті компанії, які швидко адаптуються до нових викликів в економічному середовищі і врахують власні інтереси, інтереси клієнтів та вимоги реалій сьогодення на страхового ринку.

Відновлення страхової діяльності в післявоєнний період вбачається через такі заходи [10]: зменшення податкового тягаря на страхові компанії шляхом ініціативи щодо скасування подвійного оподаткування у сфері страхування; впровадження можливості пільгового кредитування та розстрочки з оплати страхових внесків, а також перегляд цінової політики шляхом зниження платоспроможного попиту.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, страховий ринок є невід'ємною складовою формування ринкової інфраструктури та фінансового захисту економічних суб'єктів, а ефективна діяльність окремих страховиків є основою економічного розвитку фінансового сектора в цілому. Повномасштабне вторгнення ускладнило умови роботи страховиків, зокрема через погіршення фінансового стану споживачів страхових послуг. Подальша діяльність страховиків залежатиме від ефективного використання власних коштів, зростання обсягу зібраних страхових премій за рахунок підвищення довіри населення до таких установ. Фінансова спроможність страховика є основою довіри та дієвого захисту економічних суб'єктів від потенційних ризиків і загроз, що виникають, зокрема і в період воєнного стану. Лише фінансово стійкі та ініціативні на запровадження новітніх страхових продуктів компанії зможуть успішно здійснювати страхову діяльність, бути спроможними забезпечити виконання своїх зобов'язань перед споживачами страхових послуг.

Література

1. Ситник Н.С., Кунинець Я. В. Роль страхування у забезпеченні фінансової безпеки держави в умовах пандемії COVID-19. *Держава та регіони*. 2021. № 3(120). С. 122-127.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа: Монографія. 6-те вид. К.: Знання, 2008. 351 с. URL: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_strahova_2008.pdf (дата звернення: 01.08.2024).
3. Журавка О. С., Кожушко І. О., Рябушка Л. Б. Процес управління страховим портфелем страхової компанії. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління. 2023. № 9. doi: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-08-02>.
4. Клапків Ю. М., Свірський В. С., Фігурка М. В. До питання теоретичних основ ринку страхових послуг. *Огляд економіки та управління транспортом*. 2021. URL: <http://pte.diit.edu.ua/article/view/243654/242110> (дата звернення: 01.08.2024).
5. Страхування: підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. Вид. 2-ге, перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2002. 599 с.
6. Про страхування: Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 04.12.2022).
7. Абдуллаєва А. Є., Поплавська С. М. Шляхи підвищення ефективності діяльності страхових компаній на ринку страхових послуг України. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 39. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/39> (дата звернення: 01.08.2024).
8. Статистика страхового ринку України. *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 28.06.2024).
9. Огляд небанківського фінансового сектора. Травень 2022 р.

Forinsurer. URL: <https://forinsurer.com/files/file00726.pdf> (дата звернення: 21.11.2022).

10. Огляд небанківського фінансового сектора. Серпень 2023 р. *Forinsurer*. URL: <https://forinsurer.com/files/file00742.pdf> (дата звернення: 28.06.2024).

11. Огляд небанківського фінансового сектору за IV квартал. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-poslug-strahovikiv-jittyta-ta-kredituvannya-finkompaniyami-zrostali--oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-za-iv-kvartal> (дата звернення: 17.07.2024).

12. Рудь І.Ю., Мальцева А.С. Аналіз та оцінка фінансового стану страхової компанії. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 229-233.

13. Рейтинг страхових компаній України. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення: 28.06.2024).

14. Житар М. О. Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 61. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3733/3655> (дата звернення: 17.07.2024).

References

1. Sytnyk, N.S., & Kunynets, Ya.V. (2021). Rol strahuvania u zabezpecheni finansovoi bezpeky derzhavy v umovah pandemii COVID-19 [The role of insurance in securing financial security is kept in the minds of the COVID-19 pandemic]. *Derzhava ta regiony*, 3 (120), 122-127 [in Ukrainian].

2. Bazylevych, V.D., & Bazylevych, K. S. (2008). *Strahova sprava: monografiya*. 6-te vydania. K.: Znania. Retrieved from http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/elib/economics_f/bazylevych_strahova_2008.pdf [in Ukrainian].

3. Zhuravka, O. S., Kozhuchko, I. O., & Ryabushka, L.B. (2023). Protses upravlinia strahobym portfelem strahovoi kompanii. [The process of managing the insurance portfolio of an insurance company]. *Problemy suchasnyh transformacii. Seriya: ekonomika ta upravlinia*, 9. doi: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-08-02> [in Ukrainian].
4. Klapkiv, Yu. M., Svirskyi, V. S., Figurka, M. V. (2021). Do putania teoretychnyh osnov rynku strahovyh poslug [To the issues of theoretical foundations of the market of insurance services]. *Oglyad ekonomiky ta upravlinia transportom*. Retrieved from <http://pte.diit.edu.ua/article/view/243654/242110> [in Ukrainian].
5. Osadets, S. S. (2002). Strahuvania: pidruchnyk. Vudania 2, pereroblene i dopovn. K.: KNEU [in Ukrainian].
6. Pro strahuvania: Zakon Ukrainy. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text> [in Ukrainian].
7. Abdulayeva, A. Ye., & Poplavskaya, S. M. (2022). Shlyahy pidvyshchenia efektyvnosti diyalnosti strahovyh kompaniy na rynku strahovyh poslug Ukrainy [Ways to improve the efficiency of insurance companies in the insurance market of Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 39. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/issue/view/39> [in Ukrainian].
8. Statystyka strahovoho rynku Ukrainy. *Forinsurer*. Retrieved from <https://forinsurer.com/stat> [in Ukrainian].
9. Oglyad nebankivskoho finansovoho sektora. Traven 2022. *Forinsurer*. Retrieved from <https://forinsurer.com/files/file00726.pdf> [in Ukrainian].
10. Oglyad nebankivskoho finansovoho sektora. Serpen 2023. *Forinsurer*. Retrieved from <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> [in Ukrainian].
11. Oglyad nebankivskoho finansovoho sektora za IV kvartal. *National Bank of Ukraine*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyagi-poslug-strahovikiv->

jittya-ta-kredituvannya-finkompaniyami-zrostali--oglyad-nebankivskogo-finansovogo-sektoru-za-iv-kvartal [in Ukrainian].

12. Rud, I.Yu., & Malceva, A. S. (2021). Analiz ta ocinka finansovoho stanu strahovoi kompanii [Analysis and evaluation of the financial camp of insurance companies]. *Infrastruktura rynku*, 54, 229-233 [in Ukrainian].

13. Reityng strahovyh kompanii Ukrainy. Retrieved from <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> [in Ukrainian].

14. Zhytar, M. O. (2024). Tendencii rozvytku strahovoho rynku Ukrainy v umovah voyenoho stanu [Trends in the development of the insurance market of Ukraine under martial law]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 61. Retrieved from <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3733/3655> [in Ukrainian].

Ходжаян Аліна Олександрівна — доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин Державного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)

Horska Elena — Dr.h.c.Prof. Dr. Ing Professor Marketing and Management, Dean of the Faculty of Economics and Management of the Slovak University of Agriculture in Nitra (Slovak Republic)

Imamov Khamdilla — PhD, доцент Ташкентського державного економічного університету (Ташкент, Узбекистан)

НАУКОВЕ ФАХОВЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ЖУРНАЛ «ІНТЕРНАУКА».
Серія: «Економічні науки»

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL «INTERNAUKA».
Series: «Economic sciences»

№ 8 (88)

2 том

Головний редактор — *Камінська Т. Г.*

Київ 2024

Видано у авторській редакції

Адреса редакції: Україна, м. Київ, вул. Ломоносова, буд. 18
Контактний телефон: +38(044) 222 58 89
Контактний телефон: +38(067) 401 84 35
E-mail: editor@inter-nauka.com

Підписано у друк 31.08.2024. Формат 60×84/8
Папір офсетний. Гарнітура NewCenturySchoolbook. Друк офсетний.
Умовно-друкованих аркушів 26,74. Тираж 100. Заказ № 217.
Ціна договірна. Надруковано з готового оригінал-макета.

Надруковано у видавництві
ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20, м. Київ
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.